

LÄNSSTYRELSEN
I SKARABORGS LÄN

BESLUT
1990-10-09
rek +, mb

231-58-88

Skövde kommun
Box 83
541 33 SKÖVDE

Naturreservatet Högsböla ängar i Bergs socken, Skövde kommun, Skaraborgs län

Beskrivning av reservatet

Reservatets namn: Högsböla ängar

Kommun: Skövde

Socken: Berg

Fastigheter: Högsböla 2:1, Rud 1:9

Lägesbeskrivning: Reservatet är beläget 1 km NNV Bergs kyrka och 14,3 km NNV Skövde

Gränser: Reservatet är markerat med svart begränsningslinje på bifogad topografisk karta (bilaga 1) och ekonomisk karta (bilaga 2)

Areal: 35 ha

Naturvårdsförvaltare: Utses senare och regleras genom särskilt avtal.

Naturförhållanden

Högsböla ängar ligger på Nordbillingens västsluttning. Ängarna är belägna på kambrosilurisk kalksten. Kalkstenskleven går i dagen ca 200 m väster om tidigare naturreservatet Högsböla äng.

Högsböla äng är en rest av de tidigare vidsträckta lövängsområdena, som fanns på västsluttningen. Ängen är bevuxen med bl a ask, alm, ek och björk. Bland buskarna kan nämnas hassel, hagtorn, olvon och try. Vårfloran är frodig med massförekomst av vårlök, svalört och ramslök i ängens övre del samt blåsippa och gullviva i nedre delen. Vissa partier av ängen hävdas varje år genom slåtter och hamling. Området betas, i västra delen endast efter slåttern.

I ängen finns stora bestånd av hamlade askar och almar. Linné har 1746 noterat att här fanns grönskande slåtterängar. På en gårdskarta från 1709 nämns områden med stenig och höglänt

hårdvall, beväxt med hassel, ek samt askskog. Kartan från laga skifte 1858 har namn som "Ängsdreven", "Stubbahagarna",

"Lilla MadhageC, "Remsan, "Källehagen, "Stora Nordhagen11, Humlegårdsängen och "Nohlängen'1', vilka vittnar om dåtida markanvändning. Fornlämningar finns bl a i form av ett järnåldersröse vid den numera uppodlade Nohlängen och en hålväg i ängens östra del.

Lövtäkt pågick in på 1940-talet. En restaurering av Högsböla äng har skett under 1960-talet och det 14 ha stora området avsattes som naturreservat 1968.

Vegetationen i tidigare reservatet Högsböla äng kan karakteriseras som en mosaik av öppen äng, löväng, lund, hassel, kärr och fuktängar.

Nordost om gamla reservatet finns en stor, betad hage med ek, alm, ask och björk. Något enstaka, äldre hamlat träd förekommer.

Väster och nordväst om gamla reservatet finns äldre betesmarker, i gamla skifteskartor benämnda Oxhagen, präglade av en torrängsvegetation med rik flora. Betesmarkerna är nyligen slyröjda. Nordligaste delen utgörs av en gransumpskog med intressant flora.

Högsböla ängar är ett representativt kulturlandskap med ängs och hagmarker av lövängskaraktär och betesmarkskaraktär.

Ärendets handläggning

Skövde kommun har 1981 föreslagit att Nordbillingenområdet avsätts som naturvårdsområde. Under 1983-1984 har en naturinventering av Nordbillingen genomförts. En arbetsgrupp med representanter för Skövde kommun, Skaraborgs läns Naturskyddsförening, LRF, skogsvårdsstyrelsen och länsstyrelsen har sedan 1985 arbetat med skydd för hela Nordbillingenområdet. Under 1987 har tre områden med mycket höga naturvärden, av reservatsklass valts ut. Dessa är Högsböla ängar, Melldala och Silverfallet-Karlsfors. Förslag till beslut med föreskrifter och skötselplaner har upprättats 1988.

En intrångsvärdering har skett 1988. Förhandlingar har förts med berörda markägare 1988-1990.

Undertecknade överenskommelser med berörda markägare har godkänts av statens naturvårdsverk. Intrångsersättning har betalats ut till dessa under juli 1990.

Förslag till beslut med föreskrifter och skötselplan har remitterats till **statens naturvårdsverk, Skövde kommun, skogsvårdsstyrelsen, lantbruksnämnden och vägförvaltningen i Skaraborgs län**. Kommunstyrelsens arbetsutskott och vägförvaltningen har tillstyrkt förslaget. I övrigt har inga yttranden redovisats.

Naturvärde

Högsböla ängar är ett för Nordbillings kalkplatå representativt kulturlandskap av ängs- och hagmarker med rik flora och fauna. Här finns en mosaik av öppna ängar, lövängar, lundar,

hässlen, kärr, fuktängar, torrängar och mer eller mindre öppna naturbetesmarker. En mycket ovanlig vegetationstyp, gransumpskog av örttyp på kalksten, förekommer. Gamla, ofta hamlade lövträd med en intressant kryptogamflora finns inom Högsböla ängar.

Högsböla ängar har stora **botaniska, geologiska och sociala** naturvärden. Området ingår i område av riksintresse för naturvård, friluftsliv och kulturminnesvård.

Syfte

Att bevara och utveckla naturliga fodermarker med rik flora och fauna. Fasta anordningar, som stängsel och grindar av gammaldags karaktär och som bidrar till den ålderdomliga prägelns skall finnas.

Att göra området tillgängligt för allmänhetens studier och naturupplevelser.

Bedömning

Med hänsyn till områdets naturvärden och med hänsyn till reservatets syften kommer pågående markanvändning att försvåras avsevärt och ett reservatsförordnande erfordras.

Beslut

Med stöd av 7 § naturvårdslagen (1964:822, omtryckt 1974:1025) förklarar länsstyrelsen Högsböla ängar som naturreservat. Områdets avgränsning framgår av kartan som hör till beslutet (bilaga nr 2) där reservatsgränsen markerats med svart begränsningslinje.

Reservatsföreskrifter

För att trygga ändamålet med reservatet förordnar länsstyrelsen med stöd av 8-10 §§ naturvårdslagen samt 9-10 §§ naturvårdsförordningen (1976:484, omtryckt 1987:939) att följande föreskrifter skall gälla för reservatet.

A. Föreskrifter enligt 8 § naturvårdslagen angående inskränkningar i markägares och annan sakägares rätt att förfoga över fastighet inom reservatet

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet att

1. uppföra byggnad eller därmed jämförbar anläggning
2. spränga, schakta, gräva eller bedriva täkt av något slag
3. utföra fyllning eller tippning
4. framdraga luftledning eller markledning
5. avverka träd, gallra, röja eller plantera i strid mot fastställd skötselplan
6. tillföra konstgödsel eller kemiska bekämpningsmedel
7. skyddsdikey, rensa, lägga igen eller kulvertera dike
8. ta bort stengårdsgård eller odlingsröse
9. uppföra mast, torn eller liknande anläggning
10. framdra väg, stig eller anlägga parkeringsplats.

- B. Föreskrifter enligt 9 § naturvårdslagen angående markägares eller annan sakägares skyldighet att tåla vissa åtgärder

Markägare och innehavare av särskild rätt förpliktigas tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att trygga ändamålet med reservatet.

1. Anordningar för utmärkning av och upplysning om reservatet.
2. Utförande och underhåll av sittgrupper, trädgårdsgårdar och grindar.
3. Åtgärder för skötsel av skogsmark, ängar, betesmarker och övrig mark som närmare framgår av bifogad skötselplan.

- C. Föreskrifter enligt 10 § naturvårdslagen, om vad allmänheten har att iaktta inom reservatet

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet att

1. förstöra eller skada fast naturföremål eller ytbildning
2. anbringa tavla, plakat, inskrift eller annan störande anordning
3. skada växtligheten, t ex genom att bryta kvistar eller plocka blommor, lavar, mossor eller svampar
4. göra upp eld
5. tälta eller ställa upp husvagn
6. framföra motordrivet fordon
7. medföra okopplad hund
8. anordna läger, sätta upp orienteringskontroller eller snitsla spår.

Länsstyrelsen kan med stöd av 12 § naturvårdslagen i särskilda fall medge undantag från förbuden.

- D. Föreskrifter enligt 9 § naturvårdsförordningen om vård och förvaltning

Syftet med vården och förvaltningen: Reservatet skall vårdas och disponeras på ett sådant sätt att det värdefulla kulturlandskapet med dess olika aspekter och det intressanta växt- och djurlivet bevaras samtidigt som det genom lämpliga åtgärder görs attraktivt och tillgängligt för allmänheten för studier och naturupplevelser.

Skötselplan: Länsstyrelsen meddelar föreskrifter om vården av reservatet genom att fastställa bifogad skötselplan (bilaga 4).

I planen angivna mål och riktlinjer ska gälla för överskådlig framtid. Planen ska ses över vart 10:e år eller då det av olika sakägare anses påkallat och då det bedöms behövt revideras med avseende på åtgärder.

För Högsböla äng finns en skötselplan fastställd av länsstyrelsen den 17 februari 1977. I och med att reservatsbeslutet vinner laga kraft upphävs denna skötselplan och ersätts med till detta beslut bifogad plan.

Naturvårdsförvaltare: Naturreservatet skall vårdas och förvaltas av förvaltare som utses senare och regleras genom särskilt avtal.

Samråd: Förvaltaren ska vid områdets vård och förvaltning samråda med markägarna och länsstyrelsen.

När reservatsbeslutet vunnit laga kraft eller i händelse av besvär slutligen fastställts skall länsstyrelsens beslut den 25 januari 1968 för Högsböla äng upphöra att gälla liksom länsstyrelsens beslut den 30 augusti 1979 enligt 4 § kungl kungörelsen om anmälan om skogsavverkning i den del det berör naturreservatet.

Detta beslut kan överklagas till regeringen, miljödepartementet, se bilaga formulär nr 1.

Beslut i detta ärende har fattats av landshövding Lennart Orehag. I den slutliga handläggningen deltog, förutom föredraganden byrådirektören Mats Johansson, chefsjuristen Göran Edvardsson, miljövårdsdirektören Bertil Ström, överlantmätaren Lennart Höije, länsantikvarien Eva Björkman och bitr länsarkiten Jens Rasmussen

Lennart Orehag

Mats Johansson

